

BESZÉDES NEVEK A-Z

Az idei tavasz másképpen alakult mindannyiunk számára, de aki tud kerttel, növényekkel foglalkozni, annak az sokat segít a helyzet elviselésében.

Ugyanakkor az olvasás, az ismeretek szerzése megbízható forrásból mindig előrevisz, örömet szerez, értelmet ad napjainknak. Élünk hát vele, ha már hirtelen ennyi szabadidőnk lett!

Folytatjuk a latin növénynevek néha bonyodalmas, de mindig izgalmas világában való barangolást.

„Tanulni kell magyarul és világot, tanulni kell mindazt, ami kitárul, ami világít, ami jel: tanulni kell, szeretni kell.”
(Nemes Nagy Ágnes)

Lathraea. E parazita növény latin neve a lathraios görög szóból ered, ami rejtettet jelent. Arra utal, hogy a növény a föld alatt, rejtett módon ránó egy másik fajra, és elszívja annak tápanyagát. Maga nem is fotoszintetizál, nincs zöld része.

Ismert gyógy- és gyomnövény a lándzsás útifű, a *Plantago lanceolata*. Fajneve is ezt jelenti: lándzsa alakú. A *Plantago* a növény eredeti, az ókori rómaiaknál is használt latin neve.

A lavo latinul azt jelenti: mos. A levendula neve (*Lavandula*) arra utal, hogy szappanokhoz és egyéb mosószerekhez használják már régóta.

Ennek a szép, Dél-Afrikában élő virágnak, a *Leonotis leonurus*-nak a nevét teljes egészében egy nagyragadozó ihlette: a leon oroszlánt jelent, az ous, otis jelentése pedig fül. A névadó Robert Brown úgy gondolta, hogy a virág az oroszlán füléhez hasonlít. A leonurus jelentése pedig oroszlánfarok-szerű.

A havasi gyopár latin neve (*Leontopodium*) oroszlánlábát jelent.

A leuc- szóösszetételekben fehérret jelent a görög leucos szóból. A margaréta latin nevének (*Leucanthemum*) jelentése fehér virág.

A luteolus, lutescens, luteus mind sárgát jelent. Ezért a sárga virágoszlop latin neve: *Asphodeline lutea*.

Lithodora. Ez a szép, igazi kékvirágú törpecserje a nevét a lithos = kő, doron = ajándék szavak összetételével kapta. Régebben néhány más fajjal egyetemben *Lithospermum*nak nevezték, ez magyarul azt jelenti: kőmag, mert igen kemény a termése. Magyar neve is kőmagcserje.

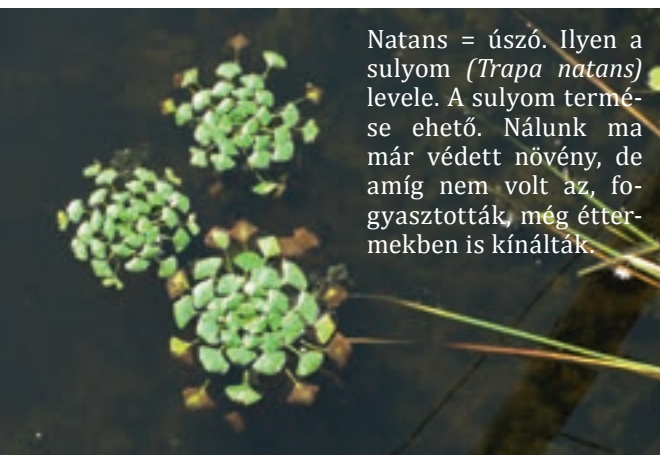
Primula marginata a neve ennek a kankalinnak, ami azt jelenti: szegélyezett. Fehér mézskiválás szegélyezi a csipkés szélű leveleket.

A kontyvirágfélékre jellemző a vaskos torzsvirágszál, amelyet nagy buroklevél vesz körül. Ez utóbbi gyakran színes, és rovarcsalogató szerepe van. Miután a beporzás megtörtént, a buroklevél szerepe megszűnik, ezért elhal, esetleg le is hullik. Innen kapta nevét ez az Amerikából származó – Európában helyenként már inváziósnak tekintett – kontyvirágféle: *Lysichiton americanus*. Lysis = elengedni, chiton = kabát, köpeny.

A minor, minus azt jelenti, kisebb (ahogy már említettük, ez mindig az adott nemzetségen belül értendő). A kis meténg virága kisebb, mint a nagy meténgé, ezért ennek neve *Vinca minor*, míg a nagyé *Vinca major*, vagyis nagyobb. A Vinca pedig valószínűleg a latin vincio = köt, megköt, körülkötöz szóból ered, utalva arra, hogy hosszú, hajlékony indáit koszorú kötésére is használták.

Natans = úszó. Ilyen a sulyom (*Trapa natans*) levele. A sulyom termése ehető. Nálunk ma már védett növény, de amíg nem volt az, fogyasztották, még éttermekben is kínálták.

A nudatus, -a, -um, nudus jelentése csupasz, és ez néha valamilyen növényi rész nevéhez is kapcsolódhat, annak tulajdonságát jelölve, például: nudicaulis, -e = csupasz szárú. A téli jázminnak (*Jasminum nudiflorum*) csupaszak a vesszői, amelyeken már februárban megjelennek a virágok.

A mollis, mollissimus jelentése puha, finom szőrzettel borított. Akárcsak a palástfü (*Alchemilla mollis*) levelei, amelyeken a szőrzet miatt eső után megmaradnak és szépen csillognak a gömbölyű vízcseppek.

Nitens, nitidus = fényes. Ennek a magashegységi pimpófajnak a levele fényes, ezért a neve *Potentilla nitida*.

A pirosliliom (*Nerine*) nevezéktanáról külön könyvet lehetne írni, annyi névváltozáson ment át az idők folyamán. Eredetileg *Amaryllis* névre hallgatott – tény, hogy az amarilliszfélék családjába tartozik, és Dél-Afrikából származik. Aztán több más neve is volt, míg végül egy tengeri nimfa ihlette végleges elnevezését. Egy legenda szerint az a hajó, amely Hollandiába pirosliliom-hagymákat szállított, hajótörést szenvedett Guernsey szigetén, a növény hagymái szétszóródtak a parton, ahol aztán fejlődni, sőt, szaporodni is kezdett. Hogy ez igaz vagy sem, nem tudni, de *William Herbert* angol botanikus-pap végül is e történettől ihletve egy tengeri nimfa nevét adta ennek a nemzetségnek. A képen látható *Nerine bowdenii* virága rózsaszín, de az elsőként fölfedezett – és azon a bizonyos hajón szállított – faj, a *Nerine sarniensis* piros, innen a pirosliliom név.

Monticola = hegyen élő, montanus = hegyi. Mint a jól ismert gyógynövény, az *Arnica montana*.

A tavirózsa latin neve, a *Nymphaea* a görög nymphaia = vízi nimfa szóból ered.

Nutans = bókoló, csüngő, de magyarul akár úgy is mondhatjuk: kónya. Mint a kónya habszegfű, a *Silene nutans*. Hazánkban tavasszal a tölgyesek szélén bókolnak szelény virágai.

A niger, nigra, nigrum, nigratus, nig-rata feketét jelentenek, a nigrescens, nigricans pedig feketést. Ez olykor alfajt is jelöl, mint például a fekete kökörcsin esetében: *Pulsatilla pratensis subsp. nigricans* (pratensis = réti, mezei).

Összeállította: Józsa Kata

A MAGYAR MÁRKA ÉRTÉK